A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2008. március 13. *

A C-446/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a szabálysértési ügyekben határozó Tribunal de première instance de Brüsszel (Belgium) a Bírósághoz 2005. december 14-én érkezett, 2005. december 7-i határozatával terjesztett elő az előtte

az **Union des Dentistes et Stomatologistes de Belgique (UPR)**

és

Jean Totolidis

részvételével,

Ioannis Doulamis

ellen folytatott büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, K. Schiemann, J. Makarczyk (előadó), J.-C. Bonichot és C. Toader bírák,

* Az eljárás nyelve: francia.

főtanácsnok: Y. Bot,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– I. Doulamis képviseletében E. Koeune ügyvéd,

– a belga kormány képviseletében A. Hubert, meghatalmazotti minőségben,

– az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Gentili, avvocato dello Stato,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében F. Arbault, valamint O. Beynet és K. Mojzesowicz, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2007. november 22-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EK 81. cikknek az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontjával és az EK 10. cikk második bekezdésével együttes értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet az I. Doulamis fogtechnikus ellen egyrészt a fogorvosi tevékenység és az orvosi tevékenység gyakorlására vonatkozó szabályozás, másrészt a fogápolási reklámokról szóló jogszabályok megsértése miatt indított büntetőeljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

3 A fogápolásra vonatkozó reklámról szóló 1958. április 15-i törvény (*Moniteur belge*, 1958. május 5., 3542. o., a továbbiakban: 1958. április 15-i törvény) alábbiak szerinti 3. cikke büntetni rendeli az ugyanezen törvény 1. cikkében foglaltakkal ellentétes magatartást:

„Tilos közvetlenül vagy közvetve reklámot közzétenni a szájüreg és a fogak betegségeinek, sérüléseinek vagy rendellenességeinek Belgiumban vagy más országban történő, szakképzett vagy nem szakképzett személy általi kezelése, illetve kezeltetése céljából, különösen a hirdetett tevékenység jogszerűsége tekintetében megtévesztésre alkalmas kirakat, reklámfelirat, hirdetés vagy reklámtábla, továbbá prospektusok, körlevelek, feljegyzések, brosúrák által, sajtó vagy filmvászon útján, bármilyen ígéret vagy előny nyújtása, például kedvezmény vagy a betegek ingyenes szállítása, továbbá üzletszerzők vagy közvetítők útján.

Nem minősül a jelen cikkben meghatározott reklámnak az, ha a szövetkezeti klinikák és rendelőintézetek tagjaik tudomására hozzák a rendelések napját és pontos idejét, a rendelésre jogosult orvosok nevét, valamint az ezekkel kapcsolatban történt módosításokat.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

4 Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy I. Doulamist különösen azért vonták büntetőjogi felelősségre, mert a Laboratoire dentaire Jean DOULAMIS [Jean DOULAMIS fogászati laboratórium] és a Clinique dentaire Jean DOULAMIS [Jean DOULAMIS fogászati klinika] telefonkönyvben történő reklámozásával az 1958. április 15-i törvény által tiltott reklámozást valósított meg. Az egyik reklámhirdetés a fogászati laboratóriumok oldalán, a másik pedig a fogászati klinikák oldalán jelent meg. E hirdetések objektív információkat – a két intézmény által kínált szolgáltatásokat, címüket, telefonszámukat, valamint nyitvatartási idejüket – foglaltak magukban.

5 I. Doulamis a kérdést előterjesztő bíróság előtt kijelentette, hogy a reklám a szabad gazdasági verseny nélkülözhetetlen eszköze. E tekintetben az EK 10. cikk és az EK 81. cikk együttes rendelkezései alapján a 267/86. sz. Van Eycke-ügyben 1988. szeptember 21-én hozott ítéletre (EBHT 1988., 4769. o.) hivatkozott annak megállapítása céljából, hogy a vele szemben a fogápolásra vonatkozó reklámok miatt indított büntetőeljárás – a tagállamokat terhelő azon kötelezettségek fényében, miszerint nem hozhatnak vagy nem tarthatnak hatályban olyan intézkedéseket, amelyek alkalmasak arra, hogy a vállalkozásokra vonatkozó versenyszabályok hatékony érvényesülését gátolják –, megalapozatlan.

6 E vonatkozásban I. Doulamis azt állította, hogy – tekintettel az ott végzett tevékenységre – a tulajdonában levő fogászati klinika megfelel a „vállalkozás” EK 81. cikk szerinti fogalmának, amely alkalmazandó a szabad foglalkozás keretében tevékenységüket gyakorló személyekre. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az eljárás alá vont személy szabad foglalkozás keretében, nem pedig egy fogászati klinika üzemeltetője és tulajdonosa minőségében járt el.

7 A fenti bíróság megállapítja, hogy az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontja, az EK 10. cikk második bekezdése, valamint az EK 81. cikk együttes értelmezése arra enged következtetni, hogy a tagállamok nem hozhatnak vagy nem tarthatnak hatályban olyan intézkedéseket, amelyek alkalmasak arra, hogy a vállalkozásokra vonatkozó versenyszabályok hatékony érvényesülését gátolják.

8 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy nem kizárt, hogy az 1958. április 15-i törvény rendelkezései veszélyeztethetik a tagállamok közötti kereskedelem szabadságát abban az értelemben, hogy hátráltatni tudják a tagállamok közötti egységes piac céljának megvalósítását.

9 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint, amely e vonatkozásban Jacobs főtanácsnok C-180/98–C-184/98. sz., Pavlov és társai egyesített ügyekben 2000. szeptember 12-én hozott ítéletre vonatkozó indítványának (EBHT 2000., I-6451. o.) 89. pontjára hivatkozik, tekintettel a szabad foglalkozások körének heterogén jellegére és a működésük helyéül szolgáló piacok jellegzetességeire, szükségesnek látszik minden egyes esetben annak a mérlegelése, hogy a cselekvési szabadság korlátozása az érintett piacon ténylegesen a verseny korlátozásához vezet-e az EK 81. cikk értelmében, adott esetben az EK-Szerződés egyéb rendelkezései, így a közegészség védelmére, illetve a fogyasztók védelmére vonatkozó EK 152. és EK 153. cikk tekintetbevételével.

10 Végezetül pedig a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az Európai Közösségek Bizottságának a szabad foglalkozások terén fennálló versenyről szóló 2004. február 9-i jelentéséből (COM[2004] 83 végleges) következik, hogy a reklámra vonatkozó korlátozások e foglalkozások körében veszélyeztetik a szabad versenyt.

11 E körülmények között a Tribunal de première instance de Bruxelles az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdést terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„[Úgy kell-e értelmezni] az EK 3. cikk (1) bekezdése g) pontjával és az EK 10. cikk második bekezdésével együttesen értelmezett EK 81. cikket, hogy azzal [ellentétes] az olyan nemzeti törvény, jelen esetben az [1958. április 15-i törvény], amely (bárkinek és) annak, aki szabad foglalkozás vagy fogorvosi praxis keretén belül fogápolási szolgáltatást nyújt, megtilt minden közvetett vagy közvetlen reklámot a fogápolás területén?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Az elfogadhatóságról

12 A belga és olasz kormány kételyét fejezi ki a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságának tekintetében.

13 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EK 234. cikkben foglalt együttműködés értelmében kizárólag az alapeljárásban eljáró és a meghozandó bírósági döntésért felelős nemzeti bíróság jogosult mérlegelni – az ügy sajátosságaira figyelemmel – egyrészt az előzetes döntéshozatal szükségességét annak érdekében, hogy döntését meghozhassa, másrészt azt, hogy a Bíróság számára feltett kérdések relevánsak-e. Így tehát amennyiben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések a közösségi jog értelmezésével kapcsolatosak, a Bíróság főszabály szerint köteles eljárni (lásd a C-379/98. sz. PreussenElektra-ügyben 2001. március 13-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-2099. o.] 38. pontját és a C-35/99. sz. Arduino-ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-1529. o.] 24. pontját).

14 Mindazonáltal a Bíróság kivételes esetekben jogosult saját hatáskörének megállapítása céljából megvizsgálni azokat a körülményeket, amelyek mellett a nemzeti bíróság hozzá fordult. Csak akkor utasíthatja el a határozathozatalt a nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről, ha a közösségi jog kért értelmezése nyilvánvalóan nem áll kapcsolatban az alapjogvita tényeivel vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azon ténybeli és jogi körülmények, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a feltett kérdésekre hasznos módon válaszolhasson (lásd különösen a fent hivatkozott Arduino-ügyben hozott ítélet 25. pontját és a C-425/06. sz., Part Service ügyben 2008. február 21-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-897. o.] 34. pontját).

15 Jelen ügyben ugyanakkor a fenti feltételek egyike sem áll fenn.

16 Meg kell állapítani ugyanis, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat meghatározza azon ténybeli és szabályozási hátteret, amelybe az előterjesztett kérdés illeszkedik. Ezen túlmenően a nemzeti bíróságnak meg kell jelölnie azon okokat, amelyek arra indították, hogy felvesse a közösségi jog értelmezését, és amelyek alapján szükségesnek tartotta a Bíróság elé terjeszteni a kérdését.

17 Következésképpen meg kell állapítani, hogy a Tribunal de première instance de Bruxelles előzetes döntéshozatal iránti kérelme elfogadható.

Az ügy érdeméről

18 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EK 3. cikk (1) bekezdése g) pontjának és az EK 10. cikk második bekezdésének az EK 81. cikkel együttesen értelmezett rendelkezéseivel ellentétes-e az olyan nemzeti jogszabály, mint az 1958. április 15-i törvény, amely bárkinek és annak, aki szabad foglalkozás vagy fogorvosi praxis keretén belül fogápolási szolgáltatást nyújt, megtilt minden közvetett vagy közvetlen reklámot a fogápolás területén, amennyiben az ilyen tilalom veszélyeztetheti a szabad versenyt.

19 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében noha igaz, hogy az EK 81. és az EK 82. cikkek önmagukban csakis a vállalkozások tevékenységét érintik, és nem vonatkoznak a tagállamoktól származó törvényi vagy rendeleti intézkedésekre, ezen cikkek ettől még – az EK 10. cikkel összefüggésben értelmezve, amely együttműködési kötelezettséget ír elő – kötelezik a tagállamokat arra, hogy ne hozzanak vagy ne tartsanak hatályban olyan – akár törvényi, akár pedig rendeleti – intézkedéseket, amelyek alkalmasak arra, hogy a vállalkozásokra vonatkozó versenyszabályok hatékony érvényesülését gátolják (lásd a C-94/04. és C-202/04. sz., Cipolla és társai egyesített ügyekben 2006. december 5-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-11421. o.] 46. pontját).

20 A Bíróság kimondta, hogy az EK 10. és az EK 81. cikket sérti akár az, ha valamely tagállam előírja vagy előnyben részesíti az EK 81. cikkel ellentétes megállapodások kötését, vagy az ilyen megállapodások hatását erősíti, akár pedig ha a saját szabályozásának állami jellegét megszünteti azáltal, hogy a gazdasági jellegű fellépésre vonatkozó döntések meghozatalának felelősségét magán piaci szereplőkre ruházza (a fent hivatkozott Cipolla és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 47. pontja).

21 Márpedig meg kell állapítani, hogy az olyan törvény, mint az 1958. április 15-i, amely tiltja a reklámozást a fogápolási szolgáltatást nyújtó személyek számára, nem valósítja meg az EK 10. és EK 81. cikk együttes alkalmazásának feltételeit.

22 Ugyanis, amint azt a főtanácsnok megállapította indítványának 71. pontjában, az alapügyben nem szerepel egyetlen olyan tényező sem, amely bizonyíthatná, hogy az 1958. április 15-i törvény előnyben részesít, erősít vagy előír valamely megállapodást vagy vállalati döntést. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem következik továbbá az sem, hogy a szóban forgó jogszabályi rendelkezés állami jellege megszűnne azáltal, hogy az érintett tagállam magán piaci szereplőkre ruházta gazdasági jellegű döntések meghozatalának a felelősségét.

23 Végezetül, még ha feltételezzük is, hogy I. Doulamist, mint egy fogászati klinika tulajdonosát, az EK 81. cikk – Bíróság általi értelmezése – alapján „vállalkozásnak" lehet tekinteni (ebben az értelemben lásd a C-41/90. sz., Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-1979. o.] 21. pontját), az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból nem következik, hogy jelen ügyben vállalkozások közötti bármilyen megállapodásról, vállalkozások társulásainak döntéséről vagy összehangolt magatartásról lenne szó, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amely a közös piacon belüli versenyt megakadályozza, korlátozza vagy torzítja.

24 Következésképpen az e tárgyban előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EK 3. cikk (1) bekezdése g) pontjával és az EK 10. cikk második bekezdésével

együttesen értelmezett EK 81. cikkel nem ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, mint az 1958. április 15-i törvény, amely bárkinek és annak, aki szabad foglalkozás vagy fogorvosi praxis keretén belül fogápolási szolgáltatást nyújt, megtilt minden közvetett vagy közvetlen reklámot a fogápolás területén.

A költségekről

25 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az EK 3. cikk (1) bekezdésének g) pontjával és az EK 10. cikk második bekezdésével együttesen értelmezett EK 81. cikkel nem ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, mint a fogápolásra vonatkozó reklámról szóló 1958. április 15-i törvény, amely bárkinek és annak, aki szabad foglalkozás vagy fogorvosi praxis keretén belül fogápolási szolgáltatást nyújt, megtilt minden közvetett vagy közvetlen reklámot a fogápolás területén.

Aláírások